

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Dijitalleşme Odağında Yerel Düzeyde Sürdürülebilirlik

Uğur KARAGÖZ

T.C Cumhurbaşkanlığı Dijital
Dönüşüm Ofisi Uzman

ÖZET

16 Nisan 2017 Referandumuyla kabul edilen ve 9 Temmuz 2018 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (CHS) ile merkezi yönetimin başkent teşkilat yapısı köklü bir değişime maruz kalmıştır. Başbakanlık ve bakanlar kurulu gibi yapılar ortadan kalkarken, bakanlık müsteşarları yerine bakan yardımcılıkları tayin edilmiş, kabine

kavramı yeni hükümet sistemi ile varlığını noktalamıştır. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği kaldırılmış, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı kurulmuştur.

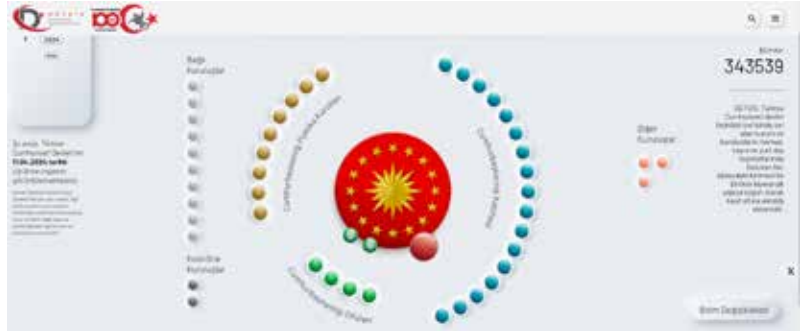
Cumhurbaşkanına yardımcı olmak üzere Cumhurbaşkanı yardımcısı yeni düzenlemede kendine yer bulan bir başka makam olmuştur. Bakanlıkların kurumsal kimliklerini yansıtan teşkilat kanunları ise yeniden düzenlenmiş, 1 Nolu Cumhurbaş-

başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tek çatı altında toplanmıştır. Cumhurbaşkanlığı ile doğrudan çalışan politika kurulları ile kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Cumhurbaşkanlığı ofisleri sistemin dikkat çeken diğer yapılanmalarını oluşturmuştur.

Sistemin uygulanmasından itibaren geçen süre içerisinde CHS öncesi dönemde de yerel düzeydeki kurumlar arası var olan görev ve yetki uyumsuzlukları, sürdürülebilir bir yerel yönetim politikasının oluşturulmasına imkân vermemiş; il özel idareleri, 30 büyükşehirde valiliklerin çatısı altındaki yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları ile yerel yönetimlerin çekirdek yapısı belediyelerin ve bakanlıkların taşra teşkilatları arasında kaotik durum devam etmiştir. Öte yandan dijital dönüşümün hız kesmeden arttığı günümüz dünyasında yapay zekâ, büyük veri, blok zincir gibi teknolojilere yönelik çalışmalar özel sektörün yanı sıra kamu sektörüne doğru bir yönelim göstererek ilk etkilerini dijital kamu hizmetlerinin daha etkin sunulması noktasında göstermiş, akıllı belediyeçilik¹ gibi kavramlar yaygınlaşmıştır.

CHS'ye geçişte dikkat çeken bir nokta olarak, mevzuat ve uygulama açısından etkinliği artırılmış yürütme erki, aslında sürdürülebilir bir

Şekil: 1 11.04.2024 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Devlet Teşkilatının Yürütme Organı

Kaynak: www.detsis.gov.tr

gücü bünyesinde barındırır duruma gelmiştir. Yeni yapılanmanın dijitalleşme bileşenini oluşturan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinin ve yerel yönetimler alanında politika üretmekle ilişkili Yerel Yönetim Politikalar Kurulunun yerel düzeydeki sürdürülebilirlik politikaları için bir fırsat olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada sürdürülebilirlik ve bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile ülkelerin ekonomik ve toplumsal süreçlerinin dönüşümündeki etkin faktör dijitalleşmenin (Şeker, 2021) yerel düzeydeki durumu CHS yapılanması odağında bir değerlendirmeye tabi tutularak yerel düzeyde sürdürülebilirlik için atılması gereken adımların neler olabileceği konusunda katkı sağlamaya çalışılmıştır.

GİRİŞ

CHS sürecindeki yeni devlet teşkilatını DETSIS² üzerinden görmek ve

değişimini takip etmek mümkündür. 11 Nisan 2024 itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Devlet Teşkilatı 343.539 birimden oluşan büyük bir yapılanmaya sahiptir.

Yeni sisteme; merkezinde Cumhurbaşkanlığının yer aldığı, ona doğrudan bağlı Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı ve Özel Kalem Müdürlüğünün olduğu ve etrafını politika kurulları, bakanlıklar, ofislerin sardığı; bağlı, koordine kuruluşların yanı sıra diğer kuruluşlardan oluşan bir yapı olarak www.detsis.gov.tr adresi üzerinden ulaşılabilmektedir.

CHS uygulanmaya başlamasından 2024 yılına değin merkezi yönetimin başkent teşkilatında yaşanan yapısal dönüşüm karşısında taşra teşkilatı ve yerinden yönetim yapılarına ilişkin köklü bir düzenleme henüz yapılmamıştır. Yapılan düzenlemelerin ise yerel düzeydeki hizmetlerin sunulduğu, kaynak aktarımı, optimizasyonu, denetimi veya kamu yararı ilkeleri nedeni ile değil, Cumhurbaşkanlığının yetki alanına yönelik olduğu görülmektedir. Örneğin Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kamu tüzel kişiliği kurulabilmesi mümkün olduğundan bölgesel idari birimlerin (hizmetler kuruluşlarının) kararname ile kurulabileceği değerlendirilmektedir (Koç, 2021).

1 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde hazırlanan internet sayfasında 35 belediyenin akıllı şehir uygulamaları ön plana çıkarılmıştır. Türkiye'de akıllı belediyeçilik çalışmaları incelendiğinde yakalanan ivme gerçekten gözle görülür bir noktaya ulaşmıştır. Eylem Planı çerçevesinde akıllı şehir şu şekilde tanımlanmıştır. "Paydaşlar arası iş birliği ile hayata geçirilen, yeni teknolojileri ve yenilikçi yaklaşımları kullanan, veri ve uzmanlığa dayalı olarak gerçekleştirilen ve gelecekteki problem ve ihtiyaçları öngörerek hayata değer katan çözümler üreten daha yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirler" Kaynak: <https://www.akillisehirler.gov.tr/basarili-ornekler/> (Erişim Tarihi: 09.04.2024)

2 Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi (DETSIS): Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından yönetilen sistem, Türkiye Cumhuriyeti devlet teşkilatı içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarında bulunan her düzeydeki birimleri ile birlikte hiyerarşik yapıya uygun olarak kayıt altına alındığı bir sistemdir. Kaynak: <https://detsis.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 09.04.2024)

2017 referandumunu ile 19. kez değişime uğrayan 1982 Anayasası, CHS ile birlikte yasama organının yürütme üzerindeki siyasal denetimini önemli ölçüde azaltmış, yürütmeye idari teşkilatın düzenlenmesi hususunda yetki vermiş, yürütme odaklı bir kuvvetler ayrılığı sistemi benimsemiştir (Yılmaz , 2019). Yürütmenin taşra teşkilatı üzerindeki gücünü yansıtan bir düzenleme olarak valilerin hukuki durumuna ilişkin 5442 sayılı Kanunda yapılan değişiklik örnek gösterilebilir. Anılan kanunda “Vali, ilde Devletin ve Hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtası” olarak tanımlanırken 2018 yılında yapılan değişiklikle vali, ilde Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası olarak tanımlanmıştır. Anayasa’nın yerel yönetimlere ilişkin 127. Maddesinde yapılan değişiklikle yerel yönetimlerin kendi aralarında birlik kurmalarına izin vermeye yetkili makam durumundaki Bakanlar Kurulu ifadesi de Cumhurbaşkanı olarak değiştirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı teşkilatı içerisinde yer alan Yerel Yönetim Politikalar Kurulu ve Dijital Dönüşüm Ofisi kurumsal yapılanmasını tamamlamasının ardından 2024 yılına kadarki süreç değerlendirildiğinde, yerel teşkilat yapısına ilişkin politika üretiminden daha ziyade dijitalleşme alanında adımlar atıldığı görülmektedir. Yerel Yönetim Politikaları Kurulu tarafından kamuoyu ile açıklanmış kapsamlı bir çalışma bulunmamakla birlikte e-Devlet çalışmalarının sorumluluğunu üstlenen Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinin e-Devlet Kapısı’na entegre belediyelerin yanı sıra yerel düzeydeki dijital hizmetlerin sayı ve nitelik olarak artırılmasına büyük katkı sağladığı görülmektedir. Belediyelerin ise akıllı belediye çalışmaları ile yapay zekâ ve coğrafi

Cumhurbaşkanlığı teşkilatı içerisinde yer alan Yerel Yönetim Politikalar Kurulu ve Dijital Dönüşüm Ofisi kurumsal yapılanmasının ardından 2024 yılına kadarki süreç değerlendirildiğinde, yerel teşkilat yapısına ilişkin politika üretiminden daha ziyade dijitalleşme alanında adımlar atıldığı görülmektedir.

bilgi sistemlerinden azami ölçüde faydalandığı ve yerel düzeydeki kamusal hizmetlerin teknolojik sunumunda önemli bir atılım yaptıkları görülmektedir.

Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri küresel düzeyde belirlenen 17 hedeften oluşurken yerel düzeyde sürdürülebilirlik ülkelerin tamamen iç politikaları ile belirleyecekleri bir alan konumundadır. Bununla birlikte BM tarafından belirlenen hedefler ve yürütülen çalışmalar ülkelerin yerel düzeyde belirleyecekleri politika ve stratejilerine ışık tutabilecek bir özelliğe sahiptir. Bu minvalde Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 2024-2028 yıllarını kapsayan 12. Kalkınma Planı incelendiğinde, dijitalleşme ve yerel

yönetimler ile ilgili alanlarda önemli politika metinlerinin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Özetle yerel düzeyde sürdürülebilirlik; sadece mahalli müşterek ihtiyaçların etkin olarak karşılanması değil, ekonomik kalkınma, sosyal eşitlik, çevrenin korunması, kentsel dönüşüm gibi pek çok husus arasındaki dengeyi gözeterek gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulunduran bir yönetim anlayışını benimsemeyi gerektirmektedir.

Bu amaçla merkezden yönetimin taşra teşkilatı ile yer yönünden yerinden yönetim birimleri politik kaidelerden uzak, tamamen insan merkezli, optimum kaynak dağılımının sağlandığı, şeffaf ve hesap verebilir bir yapıda, teknolojinin doğru adapte edildiği, veri yönetişimin etkin olduğu bir yaklaşımla çalışmak durumundadırlar.

YEREL DÜZEYDEKİ MEVCUT YAPILANMA

Mevcut idari teşkilat yapısı içerisinde merkezi yönetimin taşra teşkilatı; il idaresi, ilçe idaresi, bucak idaresi ve bölge idaresinden, yerinden yönetim yapısı ise yerel yönetimler ile hizmet yerinden yönetim kuruluşlarından oluşmaktadır. Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının hizmet alanı yerel düzeyle sınırlı olmadığından çalışmada bu birimler, yerel düzeydeki sürdürülebilirlikle doğrudan ilişkilendirilmemiştir.

Yerel yönetimlerin yapısı incelendiğinde il özel idareleri³ kanunla, belediyeler Cumhurbaşkanlığı kararı

3 il özel idareleri, anayasal kurumlardır. İl özel idaresi, 5302 sayılı kanunda, “il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri” şeklinde tanımlanmıştır (5302, md. 3).

ile, büyükşehir belediyeleri kanunla ve köyler İçişleri Bakanlığı kararı ile kurulmaktadır.

İl özel idarelerinin başı vali olmakla birlikte valilerin ataması Cumhurbaşkanı kararı ile yapılmaktadır. İl genel meclisini ise doğrudan halk seçmektedir. İl belediyelerinde belediye başkanı ve belediye meclisi halk tarafından seçilirken, büyükşehir belediyelerinde belediye başkanı ve mahalle muhtarları halk tarafından seçilmekte, büyükşehir belediye meclisi ise ilçe belediye meclisi üyelerinin 1/5'i ve ilçe belediye başkanlarından oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin en küçük ölçekteki yapısı köylerde⁴ muhtar, halk tarafından seçilmektedir.

İl özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere 3 temel bileşenden oluşan yerel yönetim birimlerinden 30 büyükşehir il özel idaresi 6360 Sayılı Kanun ile kaldırılmış, yerine yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları yapısı oluşturulmuştur. Ancak bu birimler mahalli idare tanımlamasına sahip ve sahip olmayan özellikleri ile melez bir yapılanma olarak Türk idari teşkilatı içerisinde yerini almıştır.

- 5302 sayılı Kanunda il özel idaresi, "il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmaktadır.
- 5393 sayılı Kanunda belediye "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır.

- 5216 sayılı Kanunda büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediyesi: "Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır.
- 442 sayılı Kanunda köyler, "nüfusu iki binden aşağı yurtlar" olarak tanımlanmıştır. Kanunda köyün teşkili de "Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler." hükmü ile düzenlenmiştir.
- 30 büyükşehirde kurulan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları ise 6360 sayılı Kanunda "Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiye bağlı" olarak kurulan başkanlıklar olarak tanımlanmıştır.

Merkezden yönetimin taşra teşkilatı, illerde il genel idaresi kapsamında 5442 sayılı Kanun gereği; valiler yetki genişliği ilkesine dayanarak kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuatın neşir ve ilanını ve uygulanmasını sağlamak, talimat

ve emirleri yürütmekle görevli iken, ilçeler kaymakamlar tarafından Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuatın neşir ve ilanı, uygulanması ve bu işlerin gerçekleşmesi için gerekli tedbirlerin alınması faaliyetlerini yerine getirmekle görevlidirler.

Taşradaki mevcut yapılanmada valilerin 3 şapkası bulunmaktadır ve 3 idari birimin başındaki merciidir:

1. Merkezi yönetimin taşra teşkilatı il genel idaresi
2. Yerinden yönetim birimlerinin il özel idaresi
3. 30 büyükşehirde bulunan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları⁵

Şekil: 2 YİKOB Teşkilatının Konumlandırılması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

5442 sayılı Kanunda düzenlenen hükümler ile YİKOB mevzuatındaki hükümler valiye taşrada önemli görev ve sorumluluklar vermektedir. İdari vesayet yoluyla kamu düzeninin etkin şekilde işletilmesinde ana aktör olan valiler il özel idareleri ve YİKOB bütçeleri ile geniş alanlı bir hizmet sunum kapasitesine

4 6360 sayılı Kanun ile büyükşehirlerdeki köyler mahalleye dönüştürülmüştür.

5 Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'te YİKOB Başkanı vali veya valinin görevlendirdiği vali yardımcısı olarak tanımlanmıştır.

de sahiptir. Ancak bu etkinlik 30 büyükşehirde farklı, 51 ilde farklı uygulamalara sebep olmaktadır. Uygulama birliğinin sağlanamamasındaki en büyük neden YİKOB yapısının hala tam olarak idari teşkilat içerisindeki konumunun net olarak belirlenememesidir.

CHS'nin uygulanmaya başlamasının ardından İçişleri Bakanlığının yerel düzeydeki yapılanmasına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Mevcut uygulamada 30 büyükşehirde YİKOB, kalan 51 ilde il özel idaresi yapılanması devam etmektedir. Ayrıca valilikler yapılanmasına ilişkin de herhangi bir düzenleme yapılmamış, illerin 51 ilde farklı şekilde teşkilatlanmış idari yapılanmasına ilişkin yapısal bir çalışma yapılmamıştır. 81 ilin valilik birimleri incelendiğinde enerji yönetim birimlerinin her valilikte olmadığı, YİKOB'ların ise büyükşehir valiliklerinde valilik birimlerinin altında sayıldığı görülmektedir.

VALİLİK BİRİMLERİ

1. İl Yazı İşleri Müdürlüğü
2. İl İdare Kurulu Müdürlüğü
3. İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
4. İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
5. İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü
6. Özel Kalem Müdürlüğü
7. Protokol Şube Müdürlüğü
8. Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü
9. İdare ve Denetim Müdürlüğü
10. İdari Hizmetler Şube Müdürlüğü
11. Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü
12. Açık Kapı Şube Müdürlüğü
13. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (30 büyükşehirde)
14. Enerji Yönetim Birimi

İl özel idarelerinin teşkilat yapısı; vali, il genel meclisi, il encümeni, genel sekreter ve genel sekreter yardımcılığına bağlı müdürlükler ve hukuk müşavirliği ile bazı il özel idarelerinde bulunan iç denetim başkanlıklarından oluşmaktadır.

İl özel idareleri genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşmaktadır. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi ise il genel meclisinin kararıyla olmaktadır.

İL ÖZEL İDARE BİRİMLERİ

1. Emlak ve İstimlak Müdürlüğü
2. İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürlüğü
3. İnsan Kaynakları Müdürlüğü
4. Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü
5. Makine İkmal ve Onarım Müdürlüğü
6. Su ve Kanal Hizmetleri Müdürlüğü
7. Plan, Proje, Yatırım ve İnşaat Müdürlüğü
8. Encümen Müdürlüğü
9. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
10. Mali Hizmetler Müdürlüğü
11. Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü
12. Tarımsal Hizmetler Müdürlüğü
13. Yazı İşleri Müdürlüğü
14. Yol ve Ulaşım Müdürlüğü

YİKOB'ların yapılanması ise müdürlükler düzeyindedir ve müdürlük altı birimlerin yapısı dışında 30 büyükşehirde müdürlük bazlı yapılanmalar mevzuat gereği aynıdır.

CHS'nin uygulanmaya başlamasının ardından İçişleri Bakanlığının yerel düzeydeki yapılanmasına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Mevcut uygulamada 30 büyükşehirde YİKOB, kalan 51 ilde il özel idaresi yapılanması devam etmektedir.

YİKOB BİRİMLERİ

1. Yatırım İzleme Müdürlüğü
2. Rehberlik ve Denetim Müdürlüğü
3. Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü
4. 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü
5. İdari ve Mali İşler Müdürlüğü
6. Hukuk İşleri Müdürlüğü
7. Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü

Valinin başında olduğu bu 3 tip yapılanmanın yönetsel zorluğu ve karmaşıklığı aslında sadece teşkilat yapılanmalarındaki farkı görmekle mümkündür. Özellikle il özel idarelerinin 51 ildeki yapılanma farklılıkları ve belediyeler ile aralarındaki görev ve yetki alanları çatışması söz konusuysa, 30 büyükşehirde YİKOB aracılığı ile yürütülen hizmetler ve tamamen belediyelere bırakılan geniş bir hizmet alanı kıyaslandığında 81 ilde aynı kalitede ve eşitlikte sürdürülebilir bir yönetsel yapının mevcut olmadığı görülmektedir.

TEŞKİLAT YAPILANMASI ODAĞINDA YEREL DÜZEYDEKİ SORUNLAR

İçişleri Bakanlığının doğrudan bir taşra teşkilatının olmaması (bakanlıkların il müdürlüğü yapısına benzer ve bakanı temsil eden bir birim olarak) yerel düzeydeki mevcut yönetsel yapısı, sürdürülebilir yatırımlar, sürdürülebilir politika ve stratejiler, sürdürülebilir planlama ve kaynak tahsisi ile sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında önemli yapı taşlarından biri olabileceken bu haliyle etkinlik ve verimlilikten uzak bir yapıya sahip görünmektedir. Mevcut yapılanmada sürdürülebilirlik önündeki temel sorunlar şu şekilde sıralanabilir:

- İl özel idareleri ve YİKOB yapılanmasından kaynaklı sorunlar:
- o İl özel idareleri yerel yönetim birimi iken, seçimle iş başına gelen meclise sahipken YİKOB'ların mülki idareye bağlı taşra teşkilatı olarak daha merkezîyetçi bir yapıda faaliyet göstermesi

- o Personel temininin YİKOB'larda geçici personel marifeti ile sağlanması ve bu durumun YİKOB'larda kurumsal aitliği zedeleyen, geçici personelin alındığı kurumlardaki hizmetleri aksatması
- o İl özel idareleri çalışanlarının sosyal denge ödemesi alırken YİKOB personeline bu durumun olmaması
- o Gerek il özel idaresi gerekse YİKOB yapılanmalarında bilgi işlem müdürlüklerinin bulunmamasından dolayı tüm bilgi işlem işlerinin valilik bilgi işlem birimlerinde yürütülmeye çalışılması
- o İl özel idareleri kırsal düzeyde hizmet sunumunda YİKOB'lardan daha etkin rol alabilirken YİKOB'ların ağırlıklı olarak taşra düzeyindeki kamu kurumlarının ihale birimi gibi çalışıyor olması
- o YİKOB'ların rehberlik ve denetim mekanizması görevinin, valilik il planlama ve koordinasyon müdürlükleri, sosyal etüt ve proje müdürlükleri ve kalkınma ajansları ile çakışması

- o Yerel düzeyde yatırım planlamasının yapılması sürecinde valilik il planlama ve koordinasyon müdürlüğü ile görev ve yetki çatışması
- o İl özel idareleri iç ve dış denetime tabi yapılanmalar olmasına karşın YİKOB'larla ilgili sadece Sayıştay denetim raporları mevcuttur. Teşkilat yapılanmalarında bir iç denetim birimi de bulunmaması
- o YİKOB'lara verilen geniş yetki çerçevesinde yerel düzeydeki kurumların hizmet sunumunda etkili olamadıkları durumda, söz konusu hizmetlerin yerine getirilmesini ilgili kurumun kaynaklarını kullanarak sağlayabilmeleri⁶
- o 112 acil çağrı merkezi müdürlüklerinin 30 büyükşehirde YİKOB teşkilatı çatısı altında, kalan illerde vali yardımcısına bağlı bir birim olması

6 674 Sayılı KHK, Md:35“... ildeki kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülmesi gereken yatırım ve hizmetlerin aksadığının ve bu durumun halkın sağlığı, huzur ve esenliği ile kamu düzeni ve güvenliğini olumsuz etkilediğinin vali veya ilgili bakanlığınca tespit edilmesi durumunda, vali uygun süre vererek hizmet ve yatırımın gerçekleştirilmesini ister. Hizmet ve yatırımın verilen sürede gerçekleşmemesi hâlinde, vali söz konusu yatırım ve hizmetin ildeki diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yerine getirilmesini isteyebileceği gibi yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı aracılığıyla da yerine getirebilir. Yapılan veya yapılacak harcamalar karşılığı tutarlar ilgili kurumun pay ve ödeneklerinden tahsis yapan kurum tarafından kesilerek ilgili başkanlığa veya hizmeti yerine getiren diğer kamu kurum ve kuruluşuna gönderilir.”

Md:39: “...belediye veya bağlı idarelerde; hizmetlerin aksatılmasının terör veya şiddet olaylarıyla mücadeleyi olumsuz etkilediğinin veya etkileyeceğinin valilik tarafından belirlenmesi halinde, valilik söz konusu hizmeti Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, il özel idaresi veya kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla yapar veya yaptırır. Valiliğin talebi üzerine, yapılan veya yapılacak harcamalar karşılığı tutarlar, Maliye Bakanlığı veya İller Bankası Anonim Şirkettince ilgili idare payından kesilerek ilgili kurum ve kuruluşuna gönderilir.”

12. KALKINMA PLANININ YEREL DÜZEYDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE DİJİTALLEŞME İLE İLİŞKİSİ

31 Ekim 2023 tarihinde TBMM’ce kabul edilen ve Resmî Gazete’nin 1 Kasım 2023 tarihli mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren On İkinci Kalkınma Planı 2024-2028 yıllarını kapsayan bir döneme ilişkin Türkiye’nin üst seviye kalkınma politika adımlarını belirlemiştir.

Planda sürdürülebilirlikle ilgili olarak sürdürülebilir çevre, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir ulaşım, sürdürülebilir tarım ve gıda üretimi, sürdürülebilir şehirler gibi kavramlar kullanılmış, dijital dönüşüm için ayrı bir başlık açılmıştır.

12. Kalkınma Planında Sürdürülebilirlik Ekseninde Yerel Yönetimlere Değinen Amaçlar Şunlardır:

- Yerel yönetimlerde kaynakların daha etkin kullanımı sağlanacak ve mali sürdürülebilirlik güçlendirilecektir.
- Yerel yönetimlere hizmetlerini aksatmalarına mâni olmayacak şekilde borçlanma imkânı sağlanacak, mevzuat borç gelir ilişkisi sürdürülebilirliğini destekleyecek şekilde güçlendirilecektir.
- Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki iş birliği ve koordinasyon geliştirilecek, yerel aktörlerin kamu yatırım planlamasında daha aktif rol almasını sağlamak üzere katılımcılığı artıracak mekanizmalar kullanılacak ve proje üretme kapasitesi güçlendirilecektir.
- Yerel yönetimlerin hizmet sunumlarını etkinleştirmeye yönelik görev, yetki ve hizmet alanının yeniden yapılanması sağlanacaktır.
- Yerel yönetim hizmetlerinin standartları belirlenecek ve bu

standartlara uyumun denetimini sağlayacak mekanizma geliştirilecektir

- Yerel yönetimlerin en uygun hizmet ve coğrafi alan büyüklüğü tespit edilerek yeniden yapılandırılmasına ilişkin modelleme ve mevzuat çalışması yapılacaktır.
- Büyükşehir belediyeleriyle büyükşehir ilçe belediyeleri arasında koordinasyon eksikliği nedeniyle ortaya çıkan hizmet aksamalarının giderilmesi için gerekli çalışmalar yürütülecektir.
- Belediyelerin karar alma süreçlerinde vatandaşların ve muhtarların katılım rolü güçlendirilecektir

12. Kalkınma Planında Dijitalleşme Ekseninde Yerel Yönetimlere Değinen Amaçlar Şunlardır:

- Yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında entegrasyon geliştirilecek ve veri paylaşımı sağlanacaktır.
- Yerel yönetimlerin akıllı şehir uygulamaları yerel ihtiyaçlara göre belirlenen öncelikler ve geliştirilen standartlar çerçevesinde gerçekleştirilecek, uygulamalarda yerli ürünlerin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
- Yerel yönetimlerin akıllı şehir uygulamalarını hayata geçirme kapasiteleri artırılacaktır.
- Yerel ihtiyaçlara göre belirlenen öncelikler ve geliştirilen standartlar çerçevesinde yerel yönetimlerde akıllı şehir uygulamaları yaygınlaştırılacak, yerli ürün ve teknoloji oranları kaynak tahsisinde dikkate alınacaktır.
- Dijital dönüşüm çerçevesinde kentsel hizmetlere yönelik bilgi sistemlerine ilişkin kapasite ve kabiliyetler geliştirilecektir.
- Bölgelerin kalkınmasında yeşil ve dijital dönüşüme yönelik alt-yapı geliştirilecektir.

Dijital dönüşüm hakkında konuşulmaya başlandığında genel manada hep iyi ve güzel olan taraf olarak tanıtılmış, kolaylaştırıcı özellikleri ön plana çıkarılmış, bu süreç ise tüketim toplumu olgusunu ileri uçlara jet hızıyla taşıyarak üretim toplumu diye bir kavramı yavaş yavaş ortadan kaldırmıştır.

- Bölgelerin yeşil ve dijital dönüşüm seviyeleri dikkate alınarak farkındalık çalışmaları yürütülecektir.
- Kamunun dijital dönüşümünü desteklemek üzere kurumlar arası ve kurumsal düzeyde idari ve teknik koordinasyonu da kapsayacak şekilde düzenleme yapılacaktır.
- Dijital devlet mimarisi ile uyumlu kurumsal dijital dönüşüm olgunluk modeli geliştirilecek, bu doğrultuda kurumsal dijital dönüşüm yol haritaları hazırlanacaktır.
- Kamu bilgi teknolojileri denetim süreçlerinde iç kontrol ve iç denetim etkinleştirilecektir.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Sürdürülebilir bir döngüye ulaşma amacını, bu amaca ulaşma yolunda atılan adımların optimum düzeyde tutulabilmesine yönelik eylemler

Dijital teknolojilerin gelişiminin topluma sağladığı muazzam faydalar yadsınmasa da çevreye verdiği zararları da dikkate almak gerekmektedir.

bütünü olarak görmek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilirlik; etkinlik, etkililik, verimlilik üçlemesi ile doğrudan ilişkili durumdadır. Dijitalleşme ise bu süreci merkezinden kesen bir özelliğe sahiptir. Bunun nedeni teknolojinin temas etmediği hemen hiçbir alan kalmamış, siber fiziksel sistemler, giyilebilir teknolojiler, nesnelerin interneti, kuantum bilgisayarlar, nöroteknolojiler ve elbette üretken yapay zekâ sayesinde bilim kurgu filmlerini aratmayacak toplumsal dönüşümler yaşanmıştır ve yaşamaya devam etmektedir.

Dijital dönüşüm hakkında konuşmaya başladığında genel manada hep iyi ve güzel olan taraf olarak tanıtılmış, kolaylaştırıcı özellikleri ön plana çıkarılmış, bu süreç ise tüketim toplumu olgusunu ileri uçlara jet hızıyla taşıyarak üretim toplumu diye bir kavramı yavaş yavaş ortadan kaldırmıştır.

Dijital teknolojilerin gelişiminin topluma sağladığı muazzam faydalar yadsınmasa da çevreye verdiği zararları da dikkate almak gerekmektedir. Özellikle yoğun enerji tüketiminde, sera gazı emisyonlarında ve atık oluşumunda dijitalleşmenin negatif sonuçları olmaktadır. Dijitalleşme ve sürdürülebilir uygulamalar arasında sağlam ve güçlü bir etkileşimin her zamankinden daha önemli ve acil hale gelmesinin nedeni ise tam olarak bu husustur.

Dijital dönüşüm araçları işletme ve fabrikaların operasyonlarında verimlilik adına büyük fırsatlar ortaya çıkararak sürdürülebilir üretimi teşvik etmiştir. Endüstri 4.0 teknolojileri, yeni net sıfır iş modellerine güç vererek şirketlerin karlılığını korurken daha sürdürülebilir bir şekilde faaliyet göstermelerini sağlamaktadır. Örneğin, yapay zekâ odaklı analitik, atık ve emisyonları azaltırken, enerji tüketimini optimize edebilir ve nesnelerin interneti yoluyla kaynakların daha etkin bir şekilde izlenmesi, yönetilmesi ve sonuç olarak çevresel kazanımlara fayda sağlamaktadır.

Dijitalleşmenin uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde dikkate alınması ve bu 3 boyutun kendi arasında tutarlı ve bağlantılı hedefler ile sürdürülebilir bir eksende yönetilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik terimi her ne kadar ideal bir durumu simgelese de uzun yıllardır ekonomik, politik ve ekolojik eylemler için yol gösterici bir ilke olmuştur. İleriye dönük bir bakış açısıyla hareket etmek, uzun vadeli etkileri göz önünde bulundurmamak ve insanların temel yaşam koşullarını korumak için benimsenen sürdürülebilirlik yaklaşımının dijitalleşme ile iç içe olması kaçınılmazdır. Bununla birlikte dijitalleşme, sürdürülebilir kalkınma için fırsatlar ve riskler sunmaktadır. Örneğin, yeni teknolojilerin tanıtılması, genişletilmesi, transfer edilmesi, uygulanması veya sınırlandırılması genellikle sosyal, ekonomik ve ekolojik sonuçlara yol açmaktadır. Söz konusu teknolojilerin sürdürülebilir olup olmadıkları, üretildikleri, kullanıldıkları ve nihayetinde bertaraf edildikleri özel koşullara bağlı olarak etki alanı da değişiklik göstermektedir. Bu nedenle, dijitalleşme ve sürdürülebilirliği birlikte ele almak çok önemlidir.

Dijitalleşmenin sürdürülebilirlik ile en çok örtüştüğü nokta ise yeşil teknolojilere yatırım yapmak, döngüsel ekonomi ilkelerini benimsemek, sürdürülebilir uygulamalarda yeniliği teşvik etmek, sorumlu tüketim ve üretimi teşvik etmek ve dijitalleşme çabalarının çevreye olumlu katkıda bulunmasını sağlamak olarak sıralanabilir. Bu hususta birkaç örnek verilebilir:

- Fosil yakıtlardan rüzgâr ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş, özellikle imalat sanayinde karbon emisyonlarını büyük ölçüde azaltabilir.
- Çevre dostu malzemeler kullanılarak atıkları azaltmaya kadar sürdürülebilir üretim süreçlerini benimsemek, çevresel bozulmayı azaltabilir. Bu husus döngüsel ekonominin temel ilkelerine uygun olarak uzun ömürlülük, onarılabilirlik, yeniden kullanılabilirlik, geri kazanım, geri dönüşülebilirlik ve yeniden üretim için ürün tasarımına kadar geniş bir yelpazeyi kapsar.
- Dijital araçlar, nesnelerin interneti yoluyla çevresel değişikliklerin izlenmesine, enerji kullanımının optimize edilmesine ve sürdürülebilir uygulamaların teşvik edilmesine yardımcı olabilir.
- Okullarda, iş yerlerinde ve sosyal medya platformlarında sürdürülebilirlik ile ilgili farkındalığı artıracak yayınlar oluşturulabilir ve eğitim niteliğinde faaliyetlerde bulunulabilir.
- Merkezi kamu kurumlarının sürdürülebilir dijital teknolojilere, sürdürülebilir iş süreçlerine ve sürdürülebilir kaynak yönetimine yönelik yapısal dönüşümü sağlanarak yerel yönetim kuruluşlarının dönüşümünde liderlik rolü üstlenilebilir.

SONUÇ

Türkiye’de merkezi düzeyde, uluslararası anlaşmaların getirdiği yükümlülükler doğrultusunda belirlenen sürdürülebilir kalkınma politikalarının, tüm sektörlerle bütünleştirilmesi ve uygulama alanına geçirilmesi, olması gereken hızda gerçekleşmekte, yerel düzeyde ise, 1997 yılında, uluslararası organizasyonlarla ortak Yerel Gündem 21 (YG21)⁷ Programı olarak başlatılan sürdürülebilirlik hareketi, izleyen yıllarda, yerel yönetimlerde politikaların değişmesi ve yasal düzenlemelerle yeni yapıların ortaya çıkmasıyla başlangıç

hedeflerinin ve içeriğinin farklılaştığı bir uygulamaya dönüşmüştür (Müftügül Cesur, 2013).

Yerel düzeyde en kapsayıcı sürdürülebilirlik çalışması Marmara Belediyeler Birliği (MBB) tarafından yapılan Yerel Yönetimler Sürdürülebilirlik Çalışmaları Araştırması olmuştur. Söz konusu çalışma ile Marmara Bölgesinde yer alan belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına (SKA) yönelik farkındalıklarını, kurumsal yapılanmalarını ve çalışmalarını ortaya çıkarmak, çalışmaların olgunluk seviyesini belirlemek ve küresel amaçları besleyecek iyi uygulamaları diğer kurumlara örnek olarak paylaşmak amaçlanmıştır (Kanaat, 2022).

Sürdürülebilirliğin taşra düzeyinde başarıya ulaşması, ulusal düzeyde belirlenen hedeflerin başarıya ulaşmasından daha olası bir sonuç olarak düşünülebilir. Kâğıt üzerinde avantajlı durumda görünen bu durum, yerel yönetimlerin, valiliklerin ve taşra düzeyinde faaliyet gösteren diğer kamu kurumlarının mevcut yapısal sorunlarından arındırılması halinde uygulamada da aynı avantajı sahip olunması anlamına gelmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Gündemi, 12. Kalkınma Planı ve ba-

kanlıkların çıkarmış oldukları strateji ve eylem planlarının birbiri ile ilişkisinin kurularak sürdürülebilir yerel yönetimler politikasının oluşturulması büyük öneme sahiptir.

Bu bağlamda CHS kapsamında atılacak adımlar belli başlıklar dahilinde aşağıda sıralanan konu başlıkları altında özetlenebilir:

Kurumsal Yapılanma

- Valilikler, il özel idareleri, YİKOB’lar, bölgesel teşkilatlar gibi yapılanmaların yapısal bir dönüşüme tabi tutularak taşrada sürdürülebilir bir yönetsel yapının oluşumunu sağlamak.
- Belediyelerin kendi aralarında, diğer taşra birimleri ile ve merkezi teşkilat yapısı ile etkili veri yönetişimi yapısını güçlendirmek.
- İç denetim birimlerinin taşra düzeydeki yapılanmalarda dikkate alınması veya iç denetimin taşra düzeyinde de etkinleştirilmesi, özellikle bilgi teknolojileri denetimine süreklilik kazandırmak.

Mevzuat Uyumu ve Adaptasyon

- Uluslararası kuruluşlar tarafından çıkarılan mevzuatın yakından izlenmesi ve gerekli uyum çalışmalarının sürekli yapılıyor olması
- Uygun teknoloji ve idari düzenlemelere adapte olunabilmesi için pilot çalışma ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması

Planlama ve Strateji

- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının oluşturacağı kalkınma planlarını bölgesel ve yerel düzeydeki planlarla desteklemek.
- Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun etkinliğini artırmak.
- Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ve yerel ihtiyaçlara uygun

⁷ Türkiye’de, 1997 yılından bu yana, bilinenlerin bazen ‘sessiz devrim’ diye adlandırdıkları bir ‘evrim’ yaşanmaktadır. “Yerel Gündem 21” şeklinde anılan ve Avrupa’daki diğer örnekleriyle birlikte, ülkemizde BM Kalkınma Programı (BMKP) ile ortaklaşa uygulanmaya çalışılan bu evrimin özü, kentlerde yerleşik yerel yönetimlerle, sivil toplumu, kent gündemini belirlemek amacı etrafında birleştirerek, hem katılımcı demokrasiyi hem de, çevre ve yaşam kalitesini geliştirmektir. Yerel Gündem 21, bu kısa tarihten de anlaşılabilir gibi, başta “iyi yönetim” olmak üzere, “bugünün gereksinimlerini, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılamak üzere” ile de, yakından ilintili bir programdır. Kaynak: <https://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 10.04.2024)

dinamik bir planlama ve strateji oluşturmak.

- Katılımcılığı en üst seviyede sağlayarak şeffaf ve kapsayıcı bir planlama süreci yürütmek.
- Sürdürülebilirlik ve performans göstergelerini belirlemek ve izlemek.

Ekonomik Kalkınma

- Yerel ekonomiyi destekleyen ve istihdam yaratan girişimleri teşvik etmek.
- Yenilikçi ve sürdürülebilir iş modelleri geliştirmek.
- Enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmak.

Sosyal Eşitlik

- Tüm vatandaşlara eşit hizmet sunmak ve sosyal adaleti gözetmek.
- Dezavantajlı gruplara yönelik özel programlar ve hizmetler geliştirmek.
- Kültürel çeşitliliği ve sosyal kapsayıcılığı teşvik etmek.

Çevre Koruma

- Çevre kirliliğini önlemek ve doğal kaynakları korumak için gerekli adımları atmak.
- Sürdürülebilir ulaşım ve altyapı sistemleri geliştirmek.
- Geri dönüşüm ve atık yönetimi sistemlerini iyileştirmek.

Eğitim ve Farkındalık

- Sürdürülebilirlik bilincini artırmak için eğitim programları ve kampanyalar düzenlemek.
- Sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlarla iş birliği yapmak.
- Sürdürülebilir yaşam tarzlarını teşvik etmek.

Finansman

- Sürdürülebilirlik projelerini finanse etmek için yeni kaynaklar ve mekanizmalar geliştirmek.
- Özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak.
- Yerel vergi sistemini sürdürülebilirliği destekleyecek şekilde düzenlemek.

Teknoloji

- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinin taşra düzeyindeki kamu kurumlarında ve yerel yönetimlerdeki etkinliğini artırmak.
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberinin yerel düzeyde de bilgi teknolojileri denetiminin sağlanması adına yerel düzeyde de etkinliğini artırmak.

- Sürdürülebilirlik çözümlerini geliştirmek ve uygulamak için teknolojiden yararlanmak.
- Akıllı şehir uygulamalarını yaygınlaştırma ve veriden değer üretimine ağırlık vermek.
- Yerel düzeyde dijital katılımı teşvik etmek.

Yukarıda belirtilen konu başlıkları elbette artırılabilir veya azaltılabilir. Ancak ulusal düzeyde sürdürülebilir ve dijitalleşme odaklı bir kalkınmanın sağlanabilmesi yerel ve merkezin bütünleşik çalışmasıyla mümkündür. Dijitalleşme bu bağlamda yerel-merkez arasındaki veri yönetiminin kurulması adına değerlidir. Sürdürülebilirlik ise bu bağlamda atılacak adımların niteliği ile ilgili olacaktır.

KAYNAKÇA

Kanaat, E. E. (2022). Yenilik Perspektifinden Yerel Yönetimlerde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, s. 189-208.

Koç, E. (2021). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Taşra Teşkilatına Yansımaları. (s. 35-68). Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.

Müftüoğlu, S. (2013). Yerel Düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Gelişimi Ve Türkiye'de Yerel Gündem 21 Programı Sonrası Çevresel Sürdürülebilirlik Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma.

Şeker, A. (2021). Sürdürülebilirlik ve Dijitalleşme. *Dijital Gelecek Dijital Dönüşüm*. içinde İstanbul.

Yılmaz, Z. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle Uyumlu/Çatışan Yerel Yönetim Modelinin Anlamı ve Sonuçları Üzerine. *Cumhurbaşkanının İşlemleri: Hukuki Niteliği, Normlar Hiyerarşisindeki Yeri ve Denetimi*. İstanbul.

06/12/2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

03/07/2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5393 Sayılı Belediye Kanunu

10/07/2004 tarihli ve 25531 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

10/06/1949 tarihli ve 7236 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu

22/02/2005 tarihli ve 25745 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İl Özel İdaresi Kanunu

10/07/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

24/10/2019 tarihli ve 30928 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 48 Nolu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi